

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

Kapittel 1: Masseødeleggelsesvåpen

Øvelse 1: Innsamling av informasjon

Velg et tema:

- 1.) Kjernefysiske våpen
- 2.) Kjemiske våpen
- 3.) Biologiske våpen
- 4.) Radiologiske våpen

Visualiser den følgende informasjonen ved hjelp av en PowerPoint-presentasjon, en plakat eller et tankekart:

- A. Den valgte våpentypens karakteristika
- B. Hvilke farer de utgjør for helse og miljø
- C. Hva vi kan gjøre for å beskytte oss

Du finner informasjonen du trenger på hjemmesiden til Medical Peace Work:

<http://medicalpeacework.de/mod/book/view.php?id=133>

Kapittel 1: Masseødeleggelsesvåpen

- Leksjon 1.1: Kjernefysiske våpen
<http://medicalpeacework.de/mod/book/view.php?id=133&chapterid=65>
- Leksjon 1.2: Biologiske våpen
<http://medicalpeacework.de/mod/book/view.php?id=133&chapterid=66>
- Leksjon 1.3: Kjemiske våpen
<http://medicalpeacework.de/mod/book/view.php?id=133&chapterid=67>
- Leksjon 1.4: Radiologiske våpen
<http://medicalpeacework.de/mod/book/view.php?id=133&chapterid=68>

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

Øvelse 2: Beregning av effekt

Beregn effekten en primitiv atombombe av Hiroshima-typen (12,5 kilotonn) vil ha på din by, ved hjelp av denne tabellen:

<i>Sone</i>	<i>Avstand fra nedslagsstedet</i>	<i>Areal</i>	<i>Gjennomsnittlig befolkning per km₂</i>	<i>Dødsrate</i>	<i>Antall døde</i>
A	0-0.5 km	0.8 km ₂		98 %	
B	0.5-1.0 km	2.3 km ₂		90 %	
C	1.0-1.5 km	4.0 km ₂		46 %	
D	1.5-2.0 km	5.65 km ₂		23 %	
E	2.0-5.0 km	65.9 km ₂		2 %	

Velg et nedslagssted for bomben og bruk dette som utgangspunkt for å tegne inn de ulike sonene som sirkler utenfor hverandre på bykartet.

Hva befinner seg i disse sonene? Hvem bor eller jobber der? Hvilke viktige bygninger finnes der, for eksempel sykehus eller regjeringsbygninger?

Tenk over hvordan du personlig ville blitt berørt av et slikt kjernefysisk angrep. Hvor ville du, familien din eller vennene dine vært, avhengig av når på dagen angrepet skjedde?

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

Kapittel 2: Virkningen av enkelte typer våpen eller konfliktstrategier

Øvelse 3: Idémyldring om krigsforbrytelser

1. Hold en idémyldring om hva som kan være en krigsforbrytelse.

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

2. Skriv de følgende våpnene/konfliktstrategiene på kort og fest dem ved siden av krigsforbrytelsene dere kom på under idémlydringen.

Liste over våpen/konfliktstrategier

Landminer	Voldtekt, seksualisert vold
Klasebomber	Slaveri
Kjernefysiske våpen	Folkemord
Agent Orange	Teppebombing
Sennepsgass	Massakre på sivile
Biologiske våpen	Sprenging av atomreaktorer
Uranvåpen	Tortur
Radiologisk spredningsutstyr	Bruk av barnesoldater
Dumdumkuler	Late som man er helsepersonell
Blindende laservåpen	
Genetiske våpen	

3. Sammenlikn listen med den følgende informasjonen om internasjonal humanitær rett og forbudte våpen/konfliktstrategier, og legg til det som måtte mangle.

Internasjonal humanitær rett fastslår:

Det er forbudt å bruke våpen som:

- forårsaker unødvendig lidelse og overflødig skade (for eksempel dumdumkuler og blindende laservåpen)
- har vilkårlig effekt, dvs. at de rammer både stridende og ikke-stridende (for eksempel landminer og klasebomber)
- ødelegger ressurser sivilbefolkningen trenger for å overleve (for eksempel forgiftning av drikkevann)
- forårsaker varig skade på miljøet (for eksempel radiologisk spredningsutstyr)
- inneholder giftgass, kjemiske eller biologiske komponenter (alle kjemiske og biologiske våpen, for eksempel Agent Orange og sennepsgass)

Forbudte konfliktstrategier:

- Bruk av barnesoldater
- Å lure fienden ved å late som man er en beskyttet person
- Voldtekt, seksualisert vold, seksuelt slaveri
- Umenneskelig behandling av fanger (som slaveri, tortur)
- Massemord eller folkemord
- Angrep på damanlegg, diker eller atomanlegg
- Uforholdsmessig bruk av skade på sivile (for eksempel teppebombing)

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

Kjernefysiske våpen er ikke forbudt per se, men enhver bruk av disse vil mest sannsynlig være i strid med internasjonal humanitær rett. Uranvåpen er foreløpig heller ikke forbudt internasjonalt, men noen land (Belgia, Costa Rica) har forbudt dem.

4. (Valgfri) Diskutere forslagene fra ICRC:

Den internasjonale Røde Kors-komiteen (ICRC) har foreslått at lovligheten av et våpen kan avgjøres ved å finne ut om bruk ville forårsake noe av det følgende:

- annen sykdom enn den som er resultat av fysisk trauma fra eksplosjoner eller prosjektiler
- unormale fysiske eller psykiske tilstander (unntatt den forventede responsen på trauma fra eksplosjoner eller prosjektiler)
- permanent uførhet knyttet til våpentypen
- vansiring knyttet til våpentypen
- uunngåelig eller nærmest uunngåelig død i felt, eller høy grad av sykehusdødelighet
- tredjegrads skader hos dem som overlever til de kommer til sykehus
- virkninger der det ikke finnes anerkjent og utprøvd medisinsk behandling for som kan gjennomføres på velutstyrte feltsykehus

Øvelse 4: Diskusjon om ikke-dødelige (Non-Lethal) våpen (NLW)

Definisjon av ikke-dødelige våpen (NLW)

- NLW er utformet for og primært brukt til å sette mennesker eller utstyr ut av spill, med minimal utilsiktet skade på eiendom og miljø
- de må være målrettede og ikke forårsake unødvendig lidelse
- effekter på mennesker må være midlertidige og reversible
- de bør være alternativer til, eller bidra til å heve terskelen for, bruk av dødelig makt

Argumenter for og mot

Tilhengere av NLW hevder navnet på en korrekt måte reflekterer intensjonen om å ikke drepe eller gjøre permanent skade. Det betyr ikke at 'ikke-dødelige' våpen aldri fører til dødsfall, men at de, sammenliknet med dødelige våpen, kan føre til betydelig reduksjon i antallet døde ved voldelig konflikt. NLW har allerede blitt brukt i mange år, men de som utvikles nå er mye mer avanserte enn tidligere.

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

Motstandere av NLW frykter at man ved å kalle dem 'ikke-dødelige' skjuler det faktum at de kan ha katastrofal effekt på sine mål og at de har et stort potensial for å skade og drepe. Den nåværende tendensen til å kombinere en eller flere teknologier og å ha ulike innstillinger har ført til at ICRC mener at det ikke bør finnes merkelapper som 'ikke-dødelig' eller 'mindre dødelig'; alle de forskjellige variantene er ganske enkelt våpen.

Informasjonskilder

Ytterligere informasjon kan hentes fra leksjonen om nye typer våpen, og fra internett. (Se referanselisten på slutten av leksjonen).

Diskusjon

Første talsperson snakker i seks minutter, presenterer gruppas hovedargumentasjon.

Første opposent snakker i seks minutter, presenterer gruppas hovedargumentasjon.

10 minutters pause for å forberede tilsvar.

Andre talsperson svarer i fire minutter.

Andre opposent svarer i fire minutter.

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

Kapittel 3: Respons på krig

Øvelse 5: Utarbeid en opplysningsaksjon

Utarbeid en aksjon for å øke den generelle bevisstheten rundt ett av de tre følgende fenomenene:

1. bruk av håndvåpen og pistoler
2. effekter av uranvåpen
3. klasebomber

Svar på de følgende spørsmålene mens dere utarbeider aksjonen:

- Hva vet du om effekten av disse våpnene? (Tall og fakta)
- Hva synes du om bruken av disse våpnene? (bruk personlige historier)
- Hvorfor angår dette deg? (motivasjon for å handle)
- Hva kan du gjøre med det? (budskap, muligheten for å handle)

Aksjonen kan skje på gata eller online. Den bør ha sterke visuelle eller dramatiske virkemidler. Tall og fakta eller personlige historier kan være påfunnet, men de bør holdes så realistiske som mulig. En del tall og fakta finnes i leksjonene i kurs 3 om effekter av våpen, men det bør gjøres så lite research som mulig.

Dere vil bli bedt om å holde en kort (10 minutter) presentasjon av ideene deres for hele gruppa.

Litt nyttig informasjon:

Håndvåpen og lette våpen, eller 'konvensjonelle våpen', er dem som kan betjenes av en eller to personer. Dette er pistoler, rifler, maskingevær, granater og landminer. Disse våpnene står bak de fleste dødsfall i voldelige konflikter globalt, fører til økt antall døde som følge av ran og overfall, og øker dødeligheten ved selvmord. Det finnes omtrent 639 millioner håndvåpen i verden, omtrent ett for hver tiende person på kloden. Mer enn halvparten av verdens land er involvert i produksjonen av de 7,5 til 8 millionene nye våpen og de 10-14 milliardene runder ammunisjon som produseres årlig. (Small Arms Survey 2003). Den globale handelen med håndvåpen og lette våpen kan være verdt 21 milliarder amerikanske dollar (15 milliarder Euro) årlig (Hillier and Wood 2003). Omtrent 98 land har kapasitet til å produsere håndvåpen, men hoveddelen produseres i Europa (47%) og Nord- og Sentral-Amerika (34%).

Uranvåpen inneholder radioaktivt utarmet uran (U-238). Uranvåpen er utformet for å trenge inn i skuddsikre kjøretøy som panservogner. Når våpenet treffer målet smelter den gjennomtrengende uranspissen, og deler av den fordamper. De genererte metallpartiklene begynner å brenne av seg selv, og former partikler av uranoksid. Når runden har penetrert målet begynner ofte drivstofftanker å brenne og lagret ammunisjon går av, noe som vanligvis fører til store eksplosjoner. Som resultat av dette kan også resten av den

Kurs 3: Krig, våpen og konfliktstrategier

gjennomborende uranspissen brenne til støv (uranoksidpartikler). Dette veldig fine, radioaktive, giftige støvet kan forårsake skade ved innånding eller svelging. I tillegg til på testområder vet vi at uranvåpen ble brukt i Gulfkrigen i 1991, i Bosnia i 1994-5, Kosovo i 1999, Irak in 2003 og i Afghanistan. Anriktet uran (DU) slipper ut alfastråling, noe som har ført til påstander om at det er mer eller mindre harmløst fordi den typen radioaktivitet det utstråler ikke kan trenge gjennom huden. Anriktet uran er likevel skadelig når partikler blir inhalert eller svelget, eller når de trenger inn i kroppen via sår. Videre, siden det er et tungmetall er DU svært giftig. Selv om det er litt mindre radioaktivt enn naturlig uran, oppfører det seg identisk, kjemisk sett. Det er allment akseptert at uran inhalert som uoppløselige partikler er kreftfremkallende for lungene på grunn av den radioaktive strålingen, at oppløselig uran kan krysse blod-luftbarrierene i lungene og bli systemiske og at dette vil være fysiologisk giftig for nyrene. Uran kan også være gentoksisk, noe som betyr at det er i stand til å skade det genetiske materialet til mennesker og dermed potensielt føre til kreft. Uranvåpen er ikke eksplisitt forbudt, men mange anser dem for å være ulovlige under dagens internasjonale rett.

Klasebomber er lagd for å angripe større, fiendtlige troppeformasjoner. De går i oppløsning før de treffer målet, og sprer 200-400 mindre bomber som kan fylle luftrommet i en radius på 250 m. På grunn av endringer i metoder for krigføring blir de nå brukt mot fiender i eller nær tett befolkede områder, noe som fører til at de alt for ofte kritisk skader eller dreper sivile i stedet for å treffe sine intenderte militære mål. Det er også en annen fare ved disse våpnene: opptil 40 % av de små bombene sprenger ikke med en gang, og etterlater seg dermed en hale av udetonert ammunisjon i krigsherjede områder. Klasebomber faller inn under de generelle reglene for internasjonal humanitær rett, men de ble ikke tatt for seg separat i noen bindende internasjonale rettsdokumenter før Konvensjonen om klasebomber ble signert i desember 2008. Denne internasjonale avtalen hadde sitt opphav i et initiativ fra den norske regjeringen, kjent som Osloprosessen lansert i februar 2007 for å forby klasebomber. Denne avtalen ble signert av 94 land i Oslo 3-4 desember 2008.